

Czy świat docenia znaczenie różnorodności biologicznej?

Wokół tajemnicy życia na Ziemi

Termin „różnorodność biologiczna” (biodiversity) został wprowadzony w 1968 roku przez Raymonda Dalesmana, naukowca zaangażowanego w działania na polu ochrony przyrody. Niestety, przez 10 lat termin ten nie był akceptowany przez społeczność naukowców. Do przełomu przyczynił się Thomas Lovejoy (biolog z George Mason University). W 1980 r. termin ten, użyty w przedmowie do książki „Conservation Biology”, został wprowadzony do terminologii naukowej (Soulé, Wilcom 1980). W powszechnym użyciu znalazł się od połowy lat 80. Szybko spopularyzował się nie tylko w nauce, ale także w życiu politycznym i społecznym. Najważniejszy dokument, który na trwałe wprowadził ten termin do praktyki światowej, to Konwencja o Różnorodności Biologicznej, przyjęta w 1992 r. na Szczycie Ziemi w Rio de Janeiro. Ważne jest stosowanie tego terminu w odniesieniu do zagrożeń środowiskowych. Oznacza on dzisiaj główny paradygmat ekologii, współczesnej ochrony przyrody i polityki środowiskowej.

„Przyszłość życia” – poruszający apel o podjęcie natychmiastowego działania, by ocalić zagrożone unicestwieniem niezwykle bogactwo życia na Ziemi

Nadzieję i pewien optymizm budzą inicjatywy podejmowane w świecie w trosce o zachowanie różnorodności biologicznej. W 2001 r. szefowie państw Unii Europejskiej postanowili zatrzymać proces degradacji różnorodności biologicznej w Unii Europejskiej do 2010 r. (Posiedzenie Rady

Europejskiej w Göteborgu). W ślad za nimi poszli przywódcy wszystkich krajów na Szczycie Ziemi w Johannesburgu w 2002 r., gdzie podjęli zobowiązanie zmniejszenia wskaźnika utraty różnorodności biologicznej na świecie do 2010 r. (Światowy szczyt w sprawie zrównoważonego rozwoju). Niestety rok 2010 minął i okazało się, że niewiele z tych obietnic pozostało. Co w tej sytuacji robi społeczność międzynarodowa? Rada Europejska uchwała długookresową wizję różnorodności biologicznej do 2050 r., w której wyznacza cel: zatrzymanie utraty różnorodności biologicznej oraz degradacji usług ekosystemu w UE do roku 2020 (EEA 2010). Trudno mi jednoznacznie stwierdzić, czy powinniśmy się w tym momencie cieszyć, czy też gorzko zapłakać.

W 2006 r. Organizacja Narodów Zjednoczonych proklamowała rok 2010 Międzynarodowym Rokiem Różnorodności Biologicznej. Postawiono sobie za cel podniesienie świadomości znaczenia różnorodności biologicznej dla dobrostanu ludzi, powstrzymanie aktualnej tendencji zmniejszania się liczby gatunków na Ziemi i propagowanie pozytywnych przykładów ochrony ginących gatunków. Ban Ki-Moon, Sekretarz Generalny ONZ, w trakcie inauguracji Roku, w poniższych słowach mówi, czym jest dla nas bioróżnorodność: „W tym Międzynarodowym Roku Różnorodności Biologicznej wzywam każdy kraj i każdego obywatela naszej planety – złączmy się we wspólnym przymierzu na rzecz ochrony życia na Ziemi. Różnorodność biologiczna oznacza życie. Różnorodność biologiczna to nasze życie” (2010 – Międzynarodowy Rok Różnorodności Biologicznej). Słowa, które padały z ust wielu polityków z okazji tego roku, są piękne i budujące. Czy jednak nie pozostaną nam tylko te słowa, a znikną różne formy życia, które się za nimi kryją?

Należy jeszcze zwrócić uwagę na docenienie znaczenia różnorodności biologicznej, które nieśmiało można zaobserwować w świecie naukowym. Na początku 2010 r. brytyjski tygodnik naukowy „Nature” zapytał osiemnastu wybitnych specjalistów, reprezentujących różne dyscypliny wiedzy, o wizję na najbliższe dziesięciolecie (2020 Visions). Wypowiedzi naukowców zdominował jeden problem: zły stan naszej planety. Ekolog Robert D. Holt z University of Floryda za najważniejsze zadanie dla naukowców uznaje przewidzenie skutków zmniejszenia bioróżnorodności i degradacji funkcji ekosystemów oraz znalezienie sposobów na złagodzenie problemu. Nie sposób pominąć jednego nazwiska, gdy mówimy o bioróżnorodności. Edward Osborne Wilson nie bez powodu zyskał przydomek „ojca bioróżnorodności”. Jest on bez wątpienia najbardziej renomowanym współczesnym ekologiem, znanym z badań nad entomologią, ewolucją oraz socjobiologią. Wydaje się jednak, że szczególnie ważne są jego pasja i zaangażowanie w ochronę różnorodności biologicznej, przekonanie społeczności światowej o jej kluczowej roli. Przekonać się o tym można czytając jego dwie książki, które ukazały się w polskim tłumaczeniu: „Różnorodność życia” i „Przyszłość życia”.

Piotr Skubała

Literatura:

- 2010 – Międzynarodowy Rok Różnorodności Biologicznej, Wystąpienie Sekretarza Generalnego ONZ Ban Ki-moona, mos.gov.pl/kategoria/2958_2010_miedzynarodowy_rok_roznorodnosci_biologicznej/, dostęp 08.05.2010.

- 2020 Visions. Nature (7 January 2010) 463: 26–32.

- EEA 2010. Środowisko Europy 2010 – Stan i Prognozy. Synteza. Europejska Agencja Środowiska, Kopenhaga.

- Posiedzenie Rady Europejskiej w Göteborgu, 15 i 16 czerwca 2001 r., Wnioski Prezydencji, libr.sejm.gov.pl/oide/dokumenty/konkluzje/goeteborg200106.pdf, dostęp 08.05.2010.

- Soulé M. E., Wilcox B. A. 1980. Conservation Biology: An Evolutionary-Ecological Perspective. Sinauer Associates, Sunderland, Massachusetts.

- Światowy szczyt w sprawie zrównoważonego rozwoju, Plan realizacji. Decyzja VII/28, Obszary

chronione (art. 8 (a) -

(e), <http://biodiv.mos.gov.pl/biodiv/app/articlesFill.do?documentId=803&print=Y>, dostęp 08.05.2010